

Sygn. akt V ACa 358/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 lipca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – Wydział V Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Teresa Sobolewska
Sędziowie:	SA Artur Lesiak SA Katarzyna Przybylska (spr.)
Protokolant:	stażysta Anna Machajewska

po rozpoznaniu w dniu 18 lipca 2013 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa B. L. (1) i D. L.

przeciwko J. L. i B. F.

o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli

na skutek apelacji pozwanej B. F.

od wyroku Sądu Okręgowego w (...)

z dnia 25 stycznia 2013 r. sygn. akt I C 403/11

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 2. (drugim) w ten sposób, że oddala powództwo w stosunku do pozwanej B. F.;

II. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w (...) na rzecz radcy prawnego K. K. (1) kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych, powiększoną o należny podatek od towarów i usług, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego udzielonego pozwanej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym;

III. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w (...) na rzecz adwokata D. D. (1) kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych, powiększoną o należny podatek od towarów i usług, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego udzielonego powodom z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

VACa 358/13

UZASADNIENIE

Powodowie D. i B. L. (1) po ostatecznym sprecyzowaniu pozwu wnieśli o zobowiązanie pozwanych do złożenia następującego oświadczenia woli: B. i J. L. przenoszą na rzecz małżonków D. i B. L. (1) udział w całości części nieruchomości rolnych położonych w P., zabudowanej piętrowym budynkiem mieszkalnym sześciobokowym, chlewnią murowaną, magazynem, stodołą i garażami o powierzchni 8.68,40 ha opisanej w księdze wieczystej KW (...)

prowadzonej przez Sąd Rejonowy w (...), niezabudowanej o powierzchni 5,98,00 ha opisanej w księdze wieczystej KW(...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy w (...) z pozwanych nie wywiązania się powodów z postanowień § 6 zawartej w formie aktu notarialnego umowy darowizny.

W odpowiedzi na pozew pozwana B. F. wniosła o oddalenie powództwa. Z kolei pozwany J. L. w odpowiedzi na pozew uznał powództwo w całości.

Wyrokiem z dnia 25 stycznia 2013 r. Sąd Okręgowy w (...) zobowiązał w punkcie 1 wyroku pozwanego do złożenia wobec powodów oświadczenia woli następującej treści: przenoszę na rzecz powodów prawo własności udziału Zi w zabudowanej nieruchomości rolnej położonej w P. gmina D. o powierzchni 8.6840 ha wpisanej do księgi wieczystej numer (...) oraz prawo własności udziału ^(X)A w niezabudowanej nieruchomości rolnej położonej w P. gmina D. o powierzchni 5.9800 ha wpisanej do księgi wieczystej prowadzonej przez Sąd Rejonowy w (...) KW numer (...).

W punkcie 2 wyroku Sąd zobowiązał pozwaną do złożenia wobec powodów oświadczenia woli następującej treści: przenoszę na rzecz powodów prawo własności udziału Vi w zabudowanej nieruchomości rolnej położonej w P. gmina D.

o powierzchni 8.6840 ha wpisanej do księgi wieczystej numer (...) oraz prawo własności udziału Vi w niezabudowanej nieruchomości rolnej położonej w P. gmina D. o powierzchni 5.9800 ha wpisanej do księgi wieczystej prowadzonej przez Sąd Rejonowy w (...) KW numer (...).

W punkcie 3 wyroku Sąd umorzył postępowanie w zakresie żądania dotyczącego nieruchomości (działki (...)), dla której Sąd Rejonowy w (...) prowadzi księgę wieczystą KW (...). W wyroku znalazło się również rozstrzygnięcie o kosztach procesu.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło na tle następującego stanu faktycznego.

W dniu 15 marca 1995 r. powodowie B. i D. małżonkowie L. zawarli z pozwanymi J. L. i jego żoną B. L. (2) umowę darowizny gospodarstwa rolnego zapisanego w księgach wieczystych KW nr(...) wraz z całym żywym i martwym inwentarzem ruchomym. Przedmiotową umowę ustanowiono na rzecz darczyńców tytułem nieodpłatnym i dożywotnio służebność osobistą mieszkania polegającą na prawie wyłącznego korzystania przez nich z całego piętra budynku mieszkalnego położonego na nieruchomości zapisanej w księdze wieczystej KW (...), prawo wspólnego korzystania z innych pomieszczeń i urządzeń służących do codziennego użytku wszystkim mieszkańcom budynku, zapewniają darczyńcom swobodne poruszanie się po całej nieruchomości, ogrzanie mieszkania w okresie grzewczym, opiekę w razie choroby lub niemocy starczej w tym pomoc lekarską oraz zobowiązują się wyprawić im pogrzeb odpowiadający zwyczajom miejscowym. Nadto zobowiązali się dostarczyć w okresie wielkanocnym jednego tucznika świnii o wadze 100 kg.

Sąd Okręgowy ustalił, że powodowie są osobami w podeszłym wieku, cierpiący na wiele dolegliwości zdrowotnych związanych z nim związanych. Powodowie wymagają pomocy w prowadzeniu gospodarstwa domowego, a także w dowozie do placówek służby zdrowia.

Gospodarstwo rolne oraz znajdujące się na nim budynki wymagają stałej troski i nakładów finansowych związanych z bieżącymi remontami, ogrzaniem, podatkami rolnymi i od nieruchomości. Dom mieszkalny nie jest otynkowany, przez co trudno go w ziemie ogrzać. Pozwany J. L. obecnie sporadycznie przebywa w darowanym domu. Sporadycznie im pomaga i nie pali w piecu centralnego ogrzewania, a także nie dokonuje regularnych zakupów opału z uwagi na brak środków finansowych. Nie jest on zainteresowany prowadzeniem gospodarstwa rolnego, chce aby przejął je wnuk powodów, a jego syn. Nie jest także w stanie finansowo ponosić kosztów związanych z posiadaniem gospodarstwem rolnym i domem ani sprawować stałej opieki nad powodami, ponieważ z powodu wykonywanej pracy zarobkowej przebywa często poza miejscem zamieszkania. Nie jest w stanie pomagać finansowo powodom z uwagi na swoją złą sytuację majątkową. Pozwany nie posiada samochodu i nie może dowozić ich do lekarza. Pozwana B.

L. rozwiodła się z J. L. i opuściła podarowane jej gospodarstwo w 2001 r. Nie ponosi obecnie żadnych kosztów związanych z jego prowadzeniem ani nie udziela powodom żadnej pomocy finansowej czy osobistej.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dokumentów, których autentyczność nie budziła wątpliwości i nie była kwestionowana przez strony, a także na podstawie zeznań świadków: F. K. (1), S. G., M. L., R. N. oraz zeznań powoda B. L. (1) i pozwanych J. L. i B. F. oraz akt sprawy I C (...) Sądu Rejonowego w (...), z których przeprowadzono dowód.

Sąd I instancji dał wiarę zeznaniom świadków, gdyż wszyscy zgodnie zeznają, że pozwani nie sprawują należytej opieki nad powodami oraz nie dbają o darowane im gospodarstwo rolne i znajdujące się na nich budynki. Z zeznań świadków wynika, że pozwani nie są zainteresowani prowadzeniem podarowanego gospodarstwa rolnego. Świadkowie zgodnie zeznali, że pozwana B. L. (2) obecnie F. wyszła ponownie za mąż i od wielu lat nie mieszka razem z powodami, nie interesuje się ich losem, a także nie ponosi kosztów związanych z podarowanym gospodarstwem rolnym. Z zeznań świadków, a także pozwanego wynika, że pozwany J. L. nie jest w stanie finansowo utrzymać podarowanego gospodarstwa rolnego, a także z uwagi na charakter wykonywanej pracy nie może sprawować nad powodami opieki, zgodnie z postanowieniami zawartej umowy darowizny.

Sąd Okręgowy dał wiarę zeznaniom (...), który w sposób jasny i spójny zeznał, że nie jest w stanie ponieść kosztów związanych z utrzymaniem darowanego domu oraz nie jest zainteresowany uprawą podarowanej ziemi ornej oraz nie stać go na ponoszenie kosztów związanych z posiadaniem gospodarstwa rolnego. Pozwany wskazał, że z uwagi na wykonywaną pracę nie może sprawować należytej opieki nad powodami, do czego jest zobowiązany umową darowizny. Pozwany także wskazał, iż jego była żona nie interesuje się losem darczyńców i darowanej jej nieruchomości.

Sąd I instancji dał wiarę zeznaniom pozwanej B. F. na okoliczność toczącego się postępowania o podział majątku wspólnego. Jej zeznania nie zasługują na uwzględnienie w części dotyczącej odmowy przez powodów aby świadczyła im pomoc, ponieważ jak ustalono przebywa ona na stałe poza granicami kraju i świadczenie przez nią bieżącej pomocy schorowanym powodom jest niemożliwe.

Jak wskazał Sąd Okręgowy przepis art. 898 § 1 k.c. stanowi, że darczyńca może odwołać darowiznę nawet już wykonaną jeżeli obdarowany dopuścił się względem niego rażącej niewdzięczności.

Sąd I instancji miał na uwadze, że do umowy darowizny doszło między osobami najbliższymi, gdyż stronami niniejszego procesu są rodzice pozwanego J. L., a byli teściowie pozwanej B. L. (2) obecnie F.. Konieczna zatem jest ocena zachowań pozwanych na płaszczyźnie stosunków i obowiązków rodzinnych.

Sąd Okręgowy miał na względzie, iż pozwany J. L. w odpowiedzi na pozew z dnia 01 lutego 2012 r., która wpłynęła do Sądu w dniu 09 lutego 2012 uznał w całości roszczenie powodów. Swoje stanowisko podtrzymał w toku postępowania sądowego w trakcie posiedzenia w dniu 28 maja 2012 r.

Sąd I Instancji będąc związany uznaniem powództwa (art. 213 § 2 kpc), uwzględnił powództwo przeciwko pozwanemu.

Jak wskazał Sąd Okręgowy istotnym w przedmiotowej sprawie jest to, iż powodowie zamieszkują w darowanym domu. Ponadto są osobami w podeszłym wieku, ciążącymi na związane z nim choroby Darując gospodarstwo rolne i dom pozwanym, swojemu synowi i jego ówczesnej żonie, liczyli na pomoc w wypadku choroby, jak też w drobnych sprawach życia codziennego przejawiającego się w sprzątaniu czy robieniu zakupów.

Postanowienia zawartej w dniu 15 marca 1995 r. umowy darowizny nakładały na pozwaną B. L. (2) obecnie F. i jej ówczesnego męża J. L. obowiązek sprawowania opieki nad powodami w razie ich choroby lub niemocy starczej w tym zapewnienia pomocy lekarza, zapewnieniami ogrzewania w okresie grzewczym. Nadto zobowiązali się dostarczyć powodom co roku w okresie Wielkanocy jedną sztukę tuczniaka Świnio wadze 100 kg.

Jak stwierdził Sąd Okręgowy przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało, że pozwana B. L. (2) od wielu lat nie interesuje się losem darczyńców. Obecnie jest ona po rozwodzie z pozwanym J. L. i wstąpiła w nowy związek małżeński. Mieszka obecnie na terenie Niemiec i nie jest w stanie sprawować opieki nad powodami tj. zawozić ich do lekarza, zapewniać ogrzewanie, pomagać w codziennych sprawach w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Pozwana nie interesuje się losem darczyńców, a także nie ponosi kosztów związanych z posiadaniem gospodarstwem rolnym znajdującymi się na nim i zabudowaniami. O okolicznościach tych zeznali także przesłuchani w sprawie świadkowie.

Jak wskazał Sąd Okręgowy dom darowany i gospodarstwo rolne wymagają odpowiednich nakładów finansowych. Dom jest nieocieplony i nie otynkowany i wymaga stałego ogrzewania w okresie zimowym, co wiąże się ze znacznymi kosztami oraz zaangażowaniem, ponieważ jest opalany węglem w zamontowanym piecu centralnego ogrzewania. Powodowie jako osoby starsze i schorowane nie są w stanie regularnie przygotowywać opału oraz palić w piecu. Znacznym ciężarem finansowym jest dla nich również konieczność zakupu węgla w ilości około 10 ton. Przesłuchani w sprawie świadkowie zeznali, że w okresie zimowym w dom, w którym mieszkają powodowie jest nie ogrzany.

Sąd I instancji wskazał, że powodowie nie mogą liczyć na pomoc pozwanych w dowozie do placówek służby zdrowia, co czynią inni członkowie rodziny. Pozwany J. L. z powodu swojej nieobecności oraz sytuacji finansowej sporadycznie powodom pomaga, a pomoc taką świadczy jego syn M. L..

Zdaniem Sądu Okręgowego niewątpliwie powyższe zachowanie pozwanych wobec powodów mogło wywołać u nich żal oraz być odebrane jako krzywdzące i wysoce niewłaściwe, co wyczerpuje znamiona rażącej niewdzięczności ze strony obdarowanych.

W myśl art. 64 kc prawomocne orzeczenie sądu stwierdzające obowiązek danej osoby do złożenia oznaczonego oświadczenia woli, zastępuje to oświadczenie.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy na podstawie art. 898 § 1 k.c. w zw. z art. 64 k.c. nakazał pozwanemu J. L. złożenie oświadczenia woli o treści jak w pkt. 1, sentencji wyroku, a B. F. jak w pkt 2 sentencji wyroku .

Z uwagi na cofnięcie przez powodów żądania pozwu w zakresie dotyczącym nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w (...) prowadzi księgę wieczysta KW (...), z jednoczesnym zrzeczeniem się roszczenia Sąd Okręgowy w tym zakresie postępowanie umorzył.

Kierując się zasadą słuszności wyrażoną w art. 102 kpc, w myśl której w wypadkach

szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami, Sąd Okręgowy- biorąc pod uwagę trudną sytuację materialną pozwanej oraz jej subiektywne przekonanie o słuszności prezentowanego w sprawie stanowiska - odstąpił od zasady odpowiedzialności za wynik procesu (art. 98 § 1 kpc) i na podstawie wskazanego wyżej art. 102 kpc nie obciążył pozwanej B. F. kosztami zastępstwa procesu.

Sąd I instancji na podstawie § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. (Dz. U. z dnia 3 października 2002 r.) zasądził od Skarbu Państwa kwotę 8.856 zł. na rzecz adwokat D. D. (1) tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodce z urzędu podwyższoną o należny podatek od towarów i usług

Sąd Okręgowy na mocy § 6 ust. 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. 2002, Nr 163, poz. 1349) zasądził od Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w (...) koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanej B. F. z urzędu na rzecz radcy prawnego K. K. (2) kwotę 8.856 zł. Przedmiotowa kwota uwzględnia należny 23 % podatek od towarów i usług.

Sąd Okręgowy w (...) zwolnił powodów i pozwaną B. F. od ponoszenia kosztów sądowych w sprawie w związku z tym Sąd na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jednolity - Dz. U. 2010 r. Nr 90, poz. 594 ze zm.) kosztami sądowymi w sprawie obciążył Skarb Państwa (punkt 3 wyroku).

Apelację od powyższego wyroku złożyła pozwana B. F., zaskarżając go w części tj. w zakresie punktu drugiego orzeczenia i zarzuciła mu:

1) naruszenie przepisów postępowania, mające wpływ na treść rozstrzygnięcia, a mianowicie art. 233 kpc przez przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów przy analizie zgromadzonego w sprawie materiału procesowego oraz sprzeczność ustaleń z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego:

1.1 w zakresie, w jakim Sąd ustalił, że powodowie cierpią na wiele dolegliwości związanych z wiekiem,

1.2 w zakresie, w jakim Sąd ustalił, że powodowie wymagają pomocy w prowadzeniu gospodarstwa domowego,

1.3 w zakresie, w jaki Sąd ustalił, że budynki wymagają stałej troski i nakładów finansowych związanych z bieżącymi remontami, ogrzaniem, podatkami rolnymi od nieruchomości

1.4 w zakresie, w jakim Sąd ustalił, że dom mieszkalny pozwanych jest nieotynkowany przez co trudno go w zimie ogrzać

1.5 w zakresie, w jakim Sąd ustalił, że powodowie darując nieruchomość liczyli na pomoc w drobnych sprawach życia codziennego przejawiających się w sprzątnięciu, czy robieniu zakupów

1.6 w zakresie, w jakim Sąd odmówił wiary zeznaniom pozwanej w zakresie odmowy przez powodów, aby świadczyła im pomoc, ponieważ przebywa poza granicami kraju

1.7 w zakresie, w jakim Sąd dał wiarę zeznaniom świadków M. L., R. N. oraz F. K. (1)

1.8 w zakresie, w jakim Sąd nie wziął pod uwagę zeznań pozwanej

1.9 w zakresie, w jakim Sąd uznał, że zachowanie pozwanej miało cechy rażącej niewdzięczności

2) naruszenie prawa materialnego w postaci naruszenia przepisu art. 898 § 1 k.c.

dokonanie błędnej wykładni tego przepisu, a w szczególności błędną interpretację

pojęcia „rażąca niewdzięczność”

Mając na względzie powyższe zarzuty skarżąca wniosła:

- o zmianę zaskarżonego wyroku w części w zakresie punktu 2 orzeczenia i oddalenie powództwa w tej części, ewentualnie uchylenie wyroku w części w zakresie pkt. 2 orzeczenia

i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji

- przyznanie na rzecz pełnomocnika kosztów nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu świadczonej w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

W uzasadnieniu apelacji skarżąca rozwinęła powyższe zarzuty.

W odpowiedzi na apelację powodowie B. L. (1) i D. L. wnieśli o oddalenie apelacji i zasądzenie zwrotu kosztów pomocy prawnej udzielonej powodom z urzędu w postępowaniu odwoławczym, jednocześnie oświadczając, iż koszty te nie zostały w całości, ani w części uiszczone.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanej zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia Sądu I instancji, które przyjął za podstawę swojego rozstrzygnięcia.

W pierwszej kolejności należy wskazać, iż Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do odmówienia wiarygodności zeznaniom M. L., R. N. i F. K. (2). Zważyć należy, że w myśl art. 233 § 1 k.p.c. sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według swego przekonania na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Podkreślić należy, że jeśli skarżący chce podważyć sędziowską ocenę dowodów, nie może ograniczyć się do przedstawienia ich własnej oceny. Nie wystarczą stwierdzenia, że ustalenia faktyczne są wadliwe, ani też wskazanie stanu faktycznego, który — zdaniem skarżącego — odpowiada rzeczywistości. Taki sposób podważania sędziowskiej oceny, stanowi zwykłą polemikę, która nie może odnieść skutku. Sędziowskiej ocenie dowodów nie można przeciwstawiać własnej oceny, przeciwnie — konieczne jest wskazanie, umiejscowionych w realiach danej sprawy, przyczyn, dla których ocena dowodów nie spełnia kryteriów określonych w art. 233 § 1 k.p.c. Dopóki skarżący nie podniesie błędów logicznego rozumowania, sprzeczności oceny z doświadczeniem życiowym, braku wszechstronności, bezstronności, czy też bezzasadnego pominięcia dowodów, które prowadzą do wniosków odmiennych, dopóty nie można uznać, że sąd naruszył art. 233 § 1 k.p.c.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy z zebranego materiału dowodowego wyprowadził wnioski logiczne i poprawne prawidłowo ustalając stan faktyczny w sprawie. Nie można w żaden sposób przyjąć, by ocena dowodów przeprowadzona przez Sąd Okręgowy była dotknięta wadliwościami wynikającymi z naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. - wnioski Sądu I instancji co do faktów wynikają z treści przeprowadzonych dowodów, nie kolidują ani z zasadami doświadczenia życiowego, ani też z zasadami logicznego rozumowania. Pozwana kwestionując dokonaną przez Sąd I instancji ocenę dowodów wskazała, iż Sąd Okręgowy niesłusznie oparł się na zeznaniach świadków M. L., R. N. i F. K. (2) spokrewnionych z powodami. W ocenie Sądu powyższa okoliczność nie może przesądzać o niewiarygodności zeznań tych świadków. Zdaniem Sądu M. L., R. N. i F. K. (2) w swoich zeznaniach nie starali się wyolbrzymiać schorzeń, na które cierpią pozwani. Należy wskazać, iż z zeznań F. K. (2) wynika na przykład, że powód jest w stanie samodzielnie dojeżdżać do lekarza w razie sprzyjających warunków

atmosferycznych. Gdy chodzi o zeznania M. L., to zeznał on, że jego dziadek może samodzielnie się poruszać oraz jeździć na rowerze na niewielkich dystansach. Zeznania te nie są również sprzeczne z zeznaniami powoda.

Sąd I instancji dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych co do tego, iż powodowie cierpią na wiele dolegliwości związanych z wiekiem. Okoliczność ta wynika z dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy w postaci orzeczenia o stopniu niepełnosprawności wydanego w stosunku do D. L., orzeczenia o niezdolności do samodzielnej egzystencji wydanego w stosunku do B. L. (1) oraz z dokumentacji z leczenia szpitalnego B. L. (1). Nadto, świadkowie M. L., R. N. i F. K. (2) również zeznali, iż powodowie są osobami schorowanymi i wymagającymi pomocy osób trzecich. Podobnie zeznania powoda oraz pozwanego również potwierdziły te okoliczności. Z kolei pozwana przyznała, iż w związku z faktem, iż nie zamieszkuje w P. nie może w sposób pewny wypowiedzieć się na temat stanu zdrowia powodów. Pozwana jedynie od swoich znajomych uzyskuje informacje na temat kondycji, w jakiej znajdują się jej teściowie. Pozwana nie zdołała więc podważyć wiarygodności dowodów w postaci zeznań świadków oraz dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy. Tym samym zarzut skarżącej, iż Sąd I instancji poczynił ustalenia sprzeczne z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego w zakresie, w jakim uznał, iż powodowie cierpią na wiele dolegliwości związanych z wiekiem nie zasługuje na uwzględnienie.

Nie budziło również wątpliwości Sądu Apelacyjnego, iż konsekwencją tego, że powodowie cierpią na wiele dolegliwości związanych z wiekiem jest konieczność uzyskania pomocy osób trzecich w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Jako osoby starsze i schorowane powodowie nie mogą wykonywać wszystkich czynności życia codziennego, co wynika z zeznań świadków M. L., R. N. i F. K. (2). W szczególności pomocy ze strony osób trzecich wymaga D. L., która spędza większość dnia spędza leżąc. Powodowie nie są również w stanie ogrzać swojego mieszkania, co potwierdzają w sposób

jednoznaczny zeznania świadków. Przy tym należy wskazać, że skoro pozwani zobowiązali się świadczyć powodowi pomoc w razie niemocy starczej, to pomoc ta obejmuje wszystkie czynności, w tym również pomoc przy sprzątanii, czy robieniu zakupów.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego Sąd I instancji słusznie uznał, iż dom, w którym zamieszkują pozwani wymaga stałych nakładów finansowych. Rzeczą powszechnie wiadomą jest, że każda nieruchomość wymaga ponoszenia nakładów na jej utrzymanie oraz, że w panujących w Polsce warunkach klimatycznych niezbędne jest ogrzewanie nieruchomości. Natomiast okoliczność, czy należący do pozwanych dom jest otynkowany pozostaje bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd I instancji niesłusznie wskazał natomiast, iż nie dał wiary twierdzeniom pozwanej co do tego, że powodowie odmówili, aby świadczyła im pomoc. Z zeznań pozwanej wynika bowiem, że po 2010 r. w ogóle nie kontaktowała się powodami, zaś D. i B. L. (1) nie żądali on niej, aby świadczyła im pomoc.

Mając na względzie wyniki przeprowadzonego postępowania dowodowego uprawniony jest wniosek, iż pozwana nie wywiązywała się z nałożonych na nią umową z dnia 15 marca 1995 r. obowiązków: zapewnienia ogrzania mieszkania powodów, opieki w razie choroby i niemocy starczej, dostarczenia rocznie jednego świniaka o wadze stu kilogramów na Święta Wielkanocne. W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy prawidłowo przyjął, iż umowa łącząca strony powinna zostać zakwalifikowana jako umowa darowizny. Powodowie przekazali bowiem pozwanym pod tytułem darmym nieruchomość. Jak trafnie wskazuje Sąd Okręgowy umowa ta zawierała również pewne elementy nie stanowiące essentialia negotii umowy darowizny. Elementy te nie pozwalają zakwalifikować umowy łączącej strony jako umowy dożywocia. Pozwani nie przyjęli bowiem na siebie obowiązku dożywotniego utrzymania powodów. Zasadniczą kwestią pozostawało więc, czy Sąd Okręgowy dokonał prawidłowej wykładni pojęcia „rażącej niewdzięczności”, której wystąpienie po stronie obdarowanego uprawnia darczyńcę do odwołania darowizny.

Należy wskazać, iż w orzecznictwie wskazuje się na konieczność obiektywizowania pojęcia „rażącej niewdzięczności”, którego nie można interpretować w oderwaniu od postawy obu stron umowy. Analizując, czy doszło do rażącej niewdzięczności obdarowanego nie można pomijać przyczyn konfliktu między stronami. Należy w szczególności zwrócić uwagę, czy zachowanie pozwanego nie jest powodowane przez samego darczyńcę. Wina samego darczyńcy w podjęciu przez obdarowanego decyzji o nagannym zachowaniu się (zwłaszcza prowokacja ze strony darczyńcy) pozbawia z reguły to zachowanie cechy rażącej niewdzięczności. Nadto, jak trafnie wskazał Sąd Okręgowy, zachowanie obdarowanego musi być charakteryzować się umyślnością i pewnym negatywnym zabarwieniem.

Dokonując oceny zachowania pozwanej należy odnieść się do sytuacji, jak miała miejsce po wydaniu przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyroku z dnia 10 października 2007 r. Od tego

czasu pozwana nie oferowała powodowi pomocy, do jakiej zobowiązana była na mocy umowy z dnia 15 marca 1995 r., jednakże również powodowie nie żądali od pozwanej świadczenia tej pomocy. Należy wskazać, że wówczas istniał między stronami konflikt datujący się od momentu rozpoczęcia prowadzenia przez pozwanych działalności handlowej, co zbiegło się z nadużywaniem alkoholu przez pozwanego. Konflikt ten spowodowany był głównie tym, iż powodowie w sporach pomiędzy pozwaną a pozwanym odpowiadali się po stronie swojego syna, zaprzeczając jego problemowi alkoholowemu i niewłaściwym zachowaniom pod wpływem alkoholu. Jakkolwiek pozwana nie była w tym konflikcie wyłącznie stroną bierną, to Sąd Apelacyjny w Gdańsku orzekający w sprawie o sygn. akt I ACa (...) nie znalazł podstaw do uznania, że jej zachowanie względem powodów było rażąco niewdzięczne. W ocenie Sądu w zaistniałej sytuacji pozostawania przez pozwaną w konflikcie z powodami brak aktywności strony pozwanej w oferowaniu swojej pomocy powodowi nie może być traktowany jako zachowanie „rażąco niewdzięczne”. Należy bowiem zauważyć, że pierwotną przyczyną konfliktu między powodami a pozwaną było odpowiedzialenie się przez powodów po stronie męża pozwanej w ich konflikcie małżeńskim. Następnie obie strony trwały w konflikcie utrzymując negatywne nastawienie względem siebie. W zaistniałej sytuacji trudno w ocenie Sądu czynić pozwanej zarzut, iż nie świadczy ona pomocy na rzecz powodów.

W konsekwencji Sąd Apelacyjny uznał za zasadny zarzut naruszenia przez Sąd I instancji art. 898 k.c. poprzez jego błędne zastosowanie. W punkcie I wyroku Sąd orzekł na mocy art. 386 § 1 k.p.c. o zmianie punktu II wyroku Sądu Okręgowego poprzez oddalenie powództwa.

O kosztach procesu Sąd Apelacyjny orzekł w punkcie II i III wyroku na mocy § 6 pkt 6, § 12 ust. 1 pkt 2 i § 15 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. 2002, Nr 163, poz. 1349) zasądzając od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w (...) na rzecz radcy prawnego K. K. (1) kwotę 2.700 zł powiększoną o należny podatek od towarów i usług tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego udzielonej pozwanej w postępowaniu apelacyjnym oraz na mocy § 6 pkt 6, § 13 ust. 1 pkt 2, § 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu kwotę 2.700 zł powiększoną o należny podatek od towarów i

usług na rzecz adwokat D. D. (3) tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.